Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
GIOVANNI PITRUZZELLA
της 29ης Απριλίου 2021 [1]

Υπόθεση C-783/19

Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne
κατά
GB

[αίτηση του Audiencia Provincial de Barcelona
(περιφερειακού εφετείου Βαρκελώνης, Ισπανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων – Υπηρεσίες – Έννοια του υπαινιγμού – Συγκρισιμότητα των προϊόντων – ΠΟΠ "Champagne" – Χρήση της ονομασίας "Champanillo" για υπηρεσίες εστίασης»

1. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που αποτελεί το αντικείμενο των παρουσών προτάσεων αφορά την ερμηνεία του άρθρου 103 του κανονισμού 1308/2013 [2].

2. Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne (στο εξής: CIVC) και του GB με αντικείμενο την εμπορική χρήση του σημείου CHAMPANILLO για την περιγραφή καταστημάτων όπου παρέχονται υπηρεσίες εστίασης.

I. Το νομικό πλαίσιο

3. Το άρθρο 92, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1308/2013, το οποίο εισήχθη στο τμήμα 2 του εν λόγω κανονισμού, ορίζει τα εξής:

«1. Οι κανόνες για τις ονομασίες προέλευσης, τις γεωγραφικές ενδείξεις και τις παραδοσιακές ενδείξεις που ορίζονται στο παρόν τμήμα εφαρμόζονται στα προϊόντα που αναφέρονται στο παράρτημα VII μέρος II σημεία 1, 3 έως 6, 8, 9, 11, 15 και 16 [3].

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

[2] Κανονισμός (ΕΕ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 671).

[3] Πρόκειται για τα αμπελοοινικά προϊόντα. Το σημείο 5 του μέρους ΙΙ του παραρτήματος VII του κανονισμού 1308/2013 ορίζει τα χαρακτηριστικά του «αφρώδους οίνου ποιότητας», κατηγορία στην οποία εμπίπτει η σαμπάνια.

2. Οι κανόνες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 έχουν ως βάση:

α) την προστασία των έννομων συμφερόντων των καταναλωτών και των παραγωγών·

β) τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς των σχετικών προϊόντων· και

γ) την προώθηση της παραγωγής ποιοτικών προϊόντων που αναφέρονται στο παρόν τμήμα, με παράλληλη δυνατότητα εφαρμογής εθνικών μέτρων στο πλαίσιο πολιτικών για την ποιότητα.»

4. Κατά το άρθρο 93, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του εν λόγω κανονισμού:

«1. Για τους σκοπούς του [τμήματος 2 του κανονισμού 1308/2013] ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) "ονομασία προέλευσης": ονομασία περιοχής, συγκεκριμένης τοποθεσίας ή, σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, χώρας η οποία χρησιμοποιείται για να περιγράψει προϊόν που αναφέρεται στο άρθρο 92 παράγραφος 1 και πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις:

i) η ποιότητα και τα χαρακτηριστικά του προϊόντος οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο ιδιαίτερο γεωγραφικό περιβάλλον με τους εγγενείς φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντές του·

ii) τα σταφύλια από τα οποία παράγεται το προϊόν προέρχονται αποκλειστικά από τη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή·

iii) η παραγωγή πραγματοποιείται στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή· και

iv) το προϊόν προέρχεται αποκλειστικά από ποικιλίες αμπέλου που ανήκουν στο είδος Vitis vinifera […]».

5. Το άρθρο 103, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προστασία», προβλέπει τα εξής:

«Οι προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης [(ΠΟΠ)], οι προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις [(ΠΓΕ)] καθώς και οι οίνοι για τους οποίους χρησιμοποιούνται οι εν λόγω προστατευόμενες ονομασίες σύμφωνα με τις προδιαγραφές του προϊόντος προστατεύονται από:

α) κάθε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση της εν λόγω προστατευόμενης ονομασίας:

i) από παρόμοια προϊόντα που δεν πληρούν την προδιαγραφή προϊόντος της προστατευόμενης ονομασίας· ή

ii) στον βαθμό που η χρήση αυτή εκμεταλλεύεται τη φήμη της ονομασίας προέλευσης ή της γεωγραφικής ένδειξης·

β) κάθε κατάχρηση, απομίμηση ή [υπαινιγμό], έστω και αν αναφέρεται η πραγματική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας ή εάν η προστατευόμενη ονομασία χρησιμοποιείται σε μετάφραση, μεταγραφή ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως "τρόπος", "τύπος", "μέθοδος", "όπως παράγεται στ…", "απομίμηση", "γεύση", "είδος", ή άλλες ανάλογες·

[…]».

6. Κατά το άρθρο 104, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 1308/2013, «[η] Επιτροπή καταρτίζει και διατηρεί ηλεκτρονικό μητρώο των [ΠΟΠ] και των [ΠΓΕ] οίνων, στο οποίο έχει πρόσβαση το κοινό».

7. Σύμφωνα με το άρθρο 107, παράγραφος 1, του κανονισμού 1308/2013, ορισμένες ΠΟΠ οίνων που υφίσταντο πριν από την έναρξη ισχύος του προστατεύονται αυτομάτως δυνάμει του εν λόγω κανονισμού και εγγράφονται στο μητρώο που προβλέπεται στο άρθρο 104. Η ονομασία «Champagne» συνιστά ΠΟΠ κατά την έννοια του άρθρου 93, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1308/2013, η οποία είναι καταχωρισμένη σε ενωσιακό επίπεδο [4] και προστατεύεται δυνάμει του άρθρου 107, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, καθόσον υφίστατο πριν από την έναρξη ισχύος του τελευταίου. Η ονομασία αυτή χρησιμοποιείται μόνο για τους αφρώδεις οίνους ποιότητας (λευκούς ή ροζέ), όπως ορίζονται στο παράρτημα VII, μέρος II, σημείο 5, του κανονισμού 1308/2013, οι οποίοι παράγονται σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στις προδιαγραφές του προϊόντος, σε ορισμένες περιοχές ή χωριά των γαλλικών διαμερισμάτων Marne και Aube, καθώς και στην περιφέρεια Grand Est.

II. Η διαφορά της κύριας δίκης, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

8. Η CIVC, εκκαλούσα της κύριας δίκης, είναι ημικρατικός οργανισμός με νομική προσωπικότητα, αναγνωρισμένος στο γαλλικό δίκαιο και επιφορτισμένος με την προστασία των συμφερόντων των παραγωγών σαμπάνιας. Η CIVC άσκησε αγωγή ενώπιον του Juzgado mercantil de Barcelona (εμποροδικείου Βαρκελώνης, Ισπανία) με αίτημα να παύσει ο GB, εφεσίβλητος της κύριας δίκης, να χρησιμοποιεί, συμπεριλαμβανομένων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Instagram και Facebook), το σημείο CHAMPANILLO, να αποσύρει από την αγορά και το διαδίκτυο κάθε αφίσα και διαφημιστικό ή εμπορικό έγγραφο που φέρει το εν λόγω σημείο, καθώς και να αφαιρέσει το όνομα τομέα «champanillo.es». Ο GB παραστάθηκε στη δίκη υποστηρίζοντας ότι το σημείο CHAMPANILLO χρησιμοποιήθηκε ως εμπορική επωνυμία των καταστημάτων εστίασης («μπαρ tapas» που βρίσκονται στην αυτόνομη κοινότητα της Καταλονίας), χωρίς να υφίσταται κανενός είδους κίνδυνος σύγχυσης με τα προϊόντα που καλύπτονται από την ονομασία «Champagne» και χωρίς καμία πρόθεση παρασιτισμού εις βάρος της φήμης της εν λόγω ονομασίας.

9. Το Juzgado mercantil de Barcelona (εμποροδικείο Βαρκελώνης) απέρριψε το σύνολο των αιτημάτων της CIVC. Έκρινε ότι η χρήση του σημείου CHAMPANILLO δεν συνιστούσε υπαινιγμό που προσβάλλει την ΠΟΠ «Champagne», δεδομένου ότι σκοπός του ήταν να περιγράψει όχι ένα αλκοολούχο ποτό, αλλά καταστήματα εστίασης –όπου δεν διατίθεται σαμπάνια– και, ως εκ τούτου, προϊόντα άλλα από αυτά που προστατεύονται από την ΠΟΠ, τα οποία απευθύνονται σε διαφορετικό κοινό. Στο σκεπτικό της εν λόγω απόφασης, το Juzgado mercantil de Barcelona (εμποροδικείο Βαρκελώνης) μνημόνευσε την προσέγγιση του Tribunal Supremo (Ανώτατου Δικαστηρίου, Ισπανία) σε απόφαση του 2016, με την οποία αποκλείστηκε το ενδεχόμενο η χρήση του όρου CHAMPÌN για την εμπορία ενός μη αλκοολούχου ανθρακούχου ροφήματος με βάση φρούτα, το οποίο προορίζεται για κατανάλωση σε παιδικά πάρτυ, να συνιστά προσβολή της ΠΟΠ «Champagne», λόγω της διαφοράς μεταξύ των οικείων προϊόντων και του κοινού για το οποίο προορίζονταν, και παρά τη φωνητική ομοιότητα των δύο σημείων [5].

[4] Αριθ. πρωτ. PDO-FR-A1359.

[5] Απόφαση της 1ης Μαρτίου 2016 (ECLI:ES:TS:2016:771).

10. Η CIVC άσκησε έφεση κατά της απόφασης του Juzgado mercantil de Barcelona (εμποροδικείου Βαρκελώνης) ενώπιον του Audiencia provincial de Barcelona (περιφερειακού εφετείου Βαρκελώνης, Ισπανία). Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει: i) ότι ο GB επιδίωξε δύο φορές να καταχωρίσει το σημείο CHAMPANILLO ως σήμα στο ισπανικό γραφείο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και σημάτων και ότι οι εν λόγω αιτήσεις απορρίφθηκαν με αποφάσεις της 8ης Φεβρουαρίου 2011 και της 14ης Απριλίου 2015, κατόπιν ανακοπής της CIVC· ii) ότι ο GB χρησιμοποιεί ως γραφιστική παράσταση για τη διαφήμιση των καταστημάτων του την εικόνα δύο ποτηριών που περιέχουν αφρώδες ποτό· iii) ότι η CIVC προσκόμισε έγγραφα που αποδεικνύουν ότι έως το 2015 ο GB εμπορευόταν στα καταστήματά του αφρώδη οίνο[6] με την ονομασία «Champanillo» και ότι οι πωλήσεις έπαυσαν μόνον κατόπιν παρέμβασης της CIVC.

11. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τόσο το άρθρο 13 του κανονισμού 510/2006[7] όσο και το άρθρο 103 του κανονισμού 1308/2013 προστατεύουν τις ΠΟΠ καθόσον συνδέονται με προϊόντα, με μόνη εξαίρεση το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β', το οποίο αναφέρει επίσης τις υπηρεσίες. Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς το περιεχόμενο και την ορθή ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης σχετικά με την προστασία των ΠΟΠ σε περίπτωση κατά την οποία το σημείο που έρχεται σε σύγκρουση με μια τέτοια ονομασία χρησιμοποιείται στο εμπόριο για να περιγράψει όχι προϊόντα, αλλά υπηρεσίες.

12. Στο πλαίσιο αυτό, το Audiencia Provincial de Barcelona (περιφερειακό εφετείο Βαρκελώνης) ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Καθιστά το πεδίο προστασίας ορισμένης ονομασίας προέλευσης δυνατή την προστασία της ονομασίας αυτής όχι μόνον έναντι παρόμοιων προϊόντων, αλλά και έναντι υπηρεσιών που πιθανώς συνδέονται με την άμεση ή έμμεση διανομή των προϊόντων αυτών;

2) Επιβάλλει ο κίνδυνος προσβολής λόγω υπαινιγμού στον οποίο αναφέρονται τα άρθρα των ως άνω κανονισμών της Ένωσης μια κατ' αρχήν ανάλυση της ονομασίας που χρησιμοποιείται προκειμένου να καθοριστεί η επιρροή που αυτή ασκεί στον μέσο καταναλωτή, ή πρέπει, προηγουμένως, για τους σκοπούς της εξέτασης του κινδύνου προσβολής, να διαπιστωθεί ότι πρόκειται για τα ίδια προϊόντα, για παρόμοια προϊόντα ή για σύνθετα προϊόντα που, μεταξύ των συστατικών τους, περιλαμβάνουν προϊόν προστατευόμενο από ονομασία προέλευσης;

3) Πρέπει, όταν υφίσταται πλήρης ή πολύ υψηλή ταύτιση των ονομασιών, να καθορίζεται ο κίνδυνος προσβολής λόγω υπαινιγμού βάσει αντικειμενικών παραμέτρων, ή πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες των οποίων γίνεται υπαινιγμός ή τα οποία προκαλούν υπαινιγμούς προκειμένου να συναχθεί ότι ο κίνδυνος υπαινιγμού είναι ισχνός ή ασήμαντος;

4) Αποτελεί, στις περιπτώσεις κινδύνου υπαινιγμού ή εκμετάλλευσης, η προστασία που προβλέπεται από τη νομοθεσία αναφοράς ειδική προστασία, ίδια των ιδιαιτεροτήτων των προϊόντων αυτών, ή πρέπει η προστασία να συνδέεται κατ' ανάγκην με τους κανόνες περί αθέμιτου ανταγωνισμού;»

13. Η CIVC, η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή κατέθεσαν παρατηρήσεις δυνάμει του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Ως μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας δυνάμει του άρθρου 61, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το

[6] Η διάταξη περί παραπομπής κάνει λόγο σε ορισμένα χωρία για «ποτό», ενώ σε άλλα για «κρασί».

[7] Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2006, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ 2006, L 93, σ. 12).

Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους της κύριας δίκης και τα ενδιαφερόμενα μέρη, κατά την έννοια του άρθρου 23 του Οργανισμού, να απαντήσουν εγγράφως σε ορισμένες ερωτήσεις. Η CIVC, ο GB, η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή ανταποκρίθηκαν στο εν λόγω μέτρο.

III. Ανάλυση

A. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

14. Πριν προχωρήσω στην εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων, πρέπει να προβώ σε ορισμένες διευκρινίσεις όσον αφορά το νομικό πλαίσιο που εκτίθεται στην απόφαση περί παραπομπής.

15. Από την εν λόγω απόφαση προκύπτει, πρώτον, ότι κατά το Audiencia provincial de Barcelona (περιφερειακό εφετείο Βαρκελώνης) στη διαφορά της κύριας δίκης εφαρμόζεται τόσο η διμερής σύμβαση μεταξύ της Γαλλικής Δημοκρατίας και του ισπανικού κράτους, της 27ης Ιουνίου 1973 [8], για την προστασία των ονομασιών προέλευσης, των ενδείξεων προέλευσης και των ονομασιών ορισμένων προϊόντων, όσο και, δυνάμει της εν λόγω σύμβασης, το διάταγμα 2010-1441, της 22ας Νοεμβρίου 2010 [9], σχετικά με την ελεγχόμενη ονομασία προέλευσης «Champagne», καθώς και το άρθρο L 643-1 του γαλλικού Αγροτικού Κώδικα [10]. Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι εν λόγω διατάξεις του γαλλικού δικαίου «εντάσσονται» στις εφαρμοστέες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

16. Εντούτοις, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει, όσον αφορά τον κανονισμό 1234/2007 [11] (ο οποίος καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε, από τις 20 Δεκεμβρίου 2013, από τον κανονισμό 1308/2013), ότι το καθεστώς προστασίας των ονομασιών προέλευσης που θεσπίζει η νομοθεσία της Ένωσης είναι «ομοιόμορφο και πλήρες» και προσκρούει τόσο στην εφαρμογή εθνικού καθεστώτος προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων που προστατεύονται βάσει της νομοθεσίας αυτής [12] όσο και στην εφαρμογή καθεστώτος προστασίας προβλεπόμενου από τις δεσμεύουσες τα κράτη μέλη συνθήκες [13].

17. Δεύτερον, μολονότι κατά τη διατύπωση των προδικαστικών ερωτημάτων το Audiencia provincial de Barcelona (περιφερειακό εφετείο Βαρκελώνης) δεν κάνει ρητή αναφορά σε καμία συγκεκριμένη διάταξη των κανονισμών της Ένωσης στον τομέα προστασίας των ΠΟΠ, εντούτοις, στο σκεπτικό της απόφασης περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει,

8 JORF της 18ης Απριλίου 1975, σ. 4011.

9 JORF αριθ. 0273 της 25ης Νοεμβρίου 2010, κείμενο αριθ. 8.

10 Διευκρινίζω ότι το αιτούν δικαστήριο υιοθέτησε τις νομοθετικές αναφορές στις οποίες στηριζόταν η αγωγή της CIVC.

11 Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2007, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα (Ενιαίος κανονισμός ΚΟΑ) (ΕΕ 2007, L 299, σ. 1).

12 Βλ. απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2017, EUIPO κατά Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto (C-56/16 P, EU:C:2017:693, σκέψεις 96, 101 και 103).

13 Πρβλ. απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2017, EUIPO κατά Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto (C-56/16 P, EU:C:2017:693, σκέψεις 99 έως 102). Στην εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, Budějovický Budvar (C-478/07, EU:C:2009:521, σκέψεις 107 επ.), στην οποία το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί επί της εφαρμογής συνθήκης συναφθείσας μεταξύ δύο κρατών μελών, σύμφωνα με την οποία γεωγραφική ένδειξη η οποία είχε καταχωριστεί σε ένα από τα κράτη αυτά, αλλά όχι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αναγνωριζόταν εντούτοις και προστατευόταν στο άλλο κράτος. Στην απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2017, EUIPO κατά Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto (C-56/16 P, EU:C:2017:693, σκέψεις 99 έως 102), το Δικαστήριο εφάρμοσε την ίδια συλλογιστική σε ένα πλαίσιο στο οποίο η ονομασία προέλευσης ήταν καταχωρισμένη σε ενωσιακό επίπεδο.

όπως είδαμε, πέρα από το άρθρο 103 του κανονισμού 1308/2013, και στο άρθρο 13 του κανονισμού 510/2006[14]. Εντούτοις, το άρθρο 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού[15] αποκλείει ρητά από το πεδίο εφαρμογής του τα προϊόντα του αμπελοοινικού τομέα. Ως εκ τούτου, ούτε ο κανονισμός 510/2006 ούτε ο κανονισμός 1151/2012 που τον αντικατέστησε έχουν εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης.

18. Εντούτοις, δεδομένου ότι οι σχετικές με την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων διατάξεις που περιέχονται στους διάφορους τομεακούς κανονισμούς είναι διατυπωμένες κατά όμοιο, σε μεγάλο βαθμό, τρόπο, το Δικαστήριο αναγνωρίζει, κατά πάγια νομολογία, οριζόντια εφαρμογή των αρχών που διαμορφώνονται στο πλαίσιο της ερμηνείας των επιμέρους καθεστώτων προστασίας[16].

19. Όσον αφορά, τέλος, την εφαρμογή ratione temporis της νομοθεσίας της Ένωσης, μολονότι δεν υφίσταται σχετική ρητή ένδειξη στην απόφαση περί παραπομπής, εντούτοις, είναι προφανές ότι οι ενέργειες κατά των οποίων στρέφεται η αγωγή της CIVC πραγματοποιήθηκαν, τουλάχιστον εν μέρει, μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1308/2013. Επομένως, τα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να νοηθούν ως αποβλέποντα στην ερμηνεία του άρθρου 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013. Επιπλέον, μολονότι ούτε το εν λόγω στοιχείο προκύπτει ρητά από την απόφαση περί παραπομπής, εντούτοις, ενδέχεται ορισμένα από τα αδικήματα που φέρεται ότι διέπραξε ο GB και συνιστούν προσβολή της ΠΟΠ «Champagne» να είχαν αρχίσει κατά την περίοδο ισχύος του κανονισμού 1234/2007. Ως εκ τούτου, μολονότι κατά την εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων θα αναφερθώ αποκλειστικά στο άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013, εντούτοις, οι απαντήσεις που φρονώ ότι πρέπει να δοθούν στα εν λόγω ερωτήματα ισχύουν και για την ερμηνεία του άρθρου 118ιγ του κανονισμού 1234/2007, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 491/2009[17], το οποίο έχει κατ' ουσίαν πανομοιότυπη διατύπωση.

Β. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

20. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν εάν οι ΠΟΠ προστατεύονται μόνον έναντι πρακτικών που αφορούν προϊόντα πανομοιότυπα ή συγκρίσιμα με εκείνα που περιγράφει η επίμαχη ονομασία ή και έναντι πρακτικών που αφορούν υπηρεσίες συνδεόμενες με την άμεση ή έμμεση διανομή των εν λόγω προϊόντων.

21. Το ερώτημα αυτό διατυπώνεται κατά τρόπον ευρύ που μπορεί να καλύψει όλες τις ενέργειες οι οποίες απαγορεύονται δυνάμει του άρθρου 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013.

[14] Νυν άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΕ) 510/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 2012, για τα συστήματα ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων. Ο εν λόγω κανονισμός κατήργησε και αντικατέστησε από τις 3 Ιανουαρίου 2013 τον κανονισμό 510/2006.

[15] Νυν άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 1151/2012.

[16] Βλ., όσον αφορά την απαίτηση ερμηνείας των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης σχετικά με την προστασία των καταχωρισμένων ονομασιών και γεωγραφικών ενδείξεων, οι οποίες εντάσσονται στην ενωσιακή οριζόντια πολιτική για την ποιότητα κατά τρόπον ο οποίος θα επιτρέπει τη συνεπή εφαρμογή τους, απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne (C-393/16, EU:C:2017:991, σκέψη 32, στο εξής: απόφαση CIVC).

[17] Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 2009, σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ 2009, L 154, σ. 1).

22. Εντούτοις, τόσο από τη δικογραφία της κύριας δίκης [18] όσο και από τη διατύπωση του δεύτερου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, καθώς και από το σκεπτικό της απόφασης περί παραπομπής, προκύπτει ότι οι αμφιβολίες του Audiencia provincial de Barcelona (περιφερειακού εφετείου Βαρκελώνης) και η διαφορά που κλήθηκε να επιλύσει το εν λόγω δικαστήριο αφορούν ειδικά την προστασία κατά του υπαινιγμού που προβλέπεται στο ως άνω άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′.

23. Εντούτοις, με τις αντίστοιχες γραπτές παρατηρήσεις τους, τόσο η CIVC όσο και η Επιτροπή αναφέρθηκαν ρητά και στο στοιχείο α′ της εν λόγω παραγράφου, ενώ η Γαλλική Κυβέρνηση εξέτασε το πρώτο προδικαστικό ερώτημα υπό το πρίσμα του συνόλου των ενεργειών που απαγορεύονται από το άρθρο 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών περί των οποίων γίνεται λόγος στα στοιχεία γ′ και δ′ της εν λόγω διάταξης [19].

24. Ως μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας, το Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους και τα ενδιαφερόμενα μέρη, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, να διατυπώσουν παρατηρήσεις επί της δυνατότητας εφαρμογής στη διαφορά της κύριας δίκης του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1308/2013, διάταξη η οποία απαγορεύει την άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση προστατευόμενης ονομασίας που εκμεταλλεύεται τη φήμη της εν λόγω ονομασίας. Η ερώτηση που τέθηκε από το Δικαστήριο παρέπεμπε ρητά στη σκέψη 31 της απόφασης της 7ης Ιουνίου 2018, Scotch Whisky Association [20] (στο εξής: απόφαση Scotch Whisky Association), με την οποία το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί της ερμηνείας του άρθρου 16, στοιχείο α′, του κανονισμού 110/2008 [21], διευκρίνισε ότι «οι καταστάσεις που μπορούν να καλύπτονται από [την εν λόγω διάταξη] πρέπει να ικανοποιούν την απαίτηση χρήσεως, με το επίμαχο σημείο, της καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως ως έχει ή, τουλάχιστον, κατά παρόμοιο σε μεγάλο βαθμό τρόπο, από φωνητικής ή οπτικής απόψεως».

25. Δεν αμφισβητείται ότι η ΠΟΠ «Champagne» και το επίμαχο σημείο CHAMPANILLO παρουσιάζουν ορισμένο βαθμό ομοιότητας από φωνητικής και οπτικής απόψεως, ιδίως εάν η σύγκριση πραγματοποιείται λαμβανομένης υπόψη της μετάφρασης της ονομασίας στην ισπανική γλώσσα, «Champán» [22]. Πράγματι, εξαιρουμένου του τονισμού, η ονομασία αυτή αναπαράγεται πλήρως και γίνεται αμέσως αντιληπτή, τόσο οπτικά όσο και φωνητικά, στην επίμαχη ονομασία. Επομένως, τίθεται εύλογα το ερώτημα, προκειμένου να οριοθετηθεί επίσης το περιεχόμενο του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, εάν, σε κάθε περίπτωση, το άρθρο 103, παράγραφος 2,

[18] Από τις γραπτές παρατηρήσεις της CIVC προκύπτει ότι με την αγωγή που άσκησε κατά του GB προσάπτει σε αυτόν παράνομο υπαινιγμό στην ΠΟΠ Champagne.

[19] Επισημαίνω δε ότι η CIVC, η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή διατυπώνουν τις απαντήσεις τους στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα αναφερόμενες γενικώς στην προστασία των ΠΟΠ ή στο άρθρο 103 του κανονισμού 1308/2013.

[20] C-44/17 (EU:C:2018:415).

[21] Κανονισμός (ΕΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2008, σχετικά με τον ορισμό, την περιγραφή, την παρουσίαση, την επισήμανση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1576/89 του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 39, σ. 16). Το άρθρο 16, στοιχείο α′, του κανονισμού 110/2008 έχει παρόμοιο περιεχόμενο με το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 1308/2013, από το οποίο, ωστόσο, διακρίνεται, στο μέτρο που αναφέρεται σε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση «για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση», διευκρίνιση η οποία δεν περιλαμβάνεται, αντιθέτως, στην πρώτη διάταξη. Παρά τη διαφορά αυτή, η ερμηνεία του όρου «χρήση» που δόθηκε από το Δικαστήριο στις σκέψεις 29 έως 31 της απόφασης Scotch Whisky Association μπορεί να τύχει εφαρμογής στην έννοια της «χρήσης» η οποία χρησιμοποιείται στο άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 1308/2013.

[22] Συναφώς, υπενθυμίζω ότι στην απόφαση CIVC (σκέψεις 34 και 35), το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1234/2007 και το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1308/2013 είχαν εφαρμογή σε περίπτωση κατά την οποία η επίμαχη ονομασία δεν περιείχε την ΠΟΠ αυτή καθεαυτήν (εν προκειμένω, την ΠΟΠ «Champagne»), αλλά μετάφρασή της στη γερμανική γλώσσα («Champagner»).

στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1308/2013 έχει εφαρμογή σε κατάσταση όπως αυτή της διαφοράς της κύριας δίκης, ήτοι εάν η χρήση του επίμαχου σημείου μπορεί να συνιστά «χρήση» της ΠΟΠ «Champagne» κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης[23].

26. Εντούτοις, όπως και η Επιτροπή, κλίνω προς το να απαντήσω αρνητικά στο ερώτημα αυτό και να θεωρήσω ότι οι προσαπτόμενες από την CIVC ενέργειες πρέπει να εξεταστούν μόνον υπό το πρίσμα του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013.

27. Συγκεκριμένα, μολονότι στην έννοια της «χρήσης» προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης κατά το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του εν λόγω κανονισμού μπορεί να περιλαμβάνεται και η χρήση, στο επίμαχο σημείο, μιας τέτοιας ένδειξης «κατά παρόμοιο σε μεγάλο βαθμό τρόπο, από φωνητικής ή οπτικής απόψεως»[24], εντούτοις, οι διευκρινίσεις του Δικαστηρίου στην απόφαση Scotch Whisky Association οδηγούν στο συμπέρασμα ότι, για να διαπιστωθεί μια τέτοια χρήση, ο απαιτούμενος βαθμός ομοιότητας μεταξύ των αντιπαρατιθέμενων σημείων πρέπει να είναι ιδιαίτερα υψηλός και να τείνει προς την ταύτιση. Συγκεκριμένα, στη σκέψη 29 της απόφασης αυτής, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης η χρήση της προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης «σε μορφή η οποία έχει τόσο στενή σχέση με αυτή, από φωνητικής ή οπτικής απόψεως, ώστε το επίμαχο σημείο προδήλως να μην μπορεί να διαχωριστεί από αυτήν».

28. Πάντως, η σύγκριση των αντιπαρατιθέμενων στη διαφορά της κύριας δίκης σημείων δεν ανταποκρίνεται, κατά τη γνώμη μου, σε μια τέτοια εξέταση. Ειδικότερα, η περίπτωση της κύριας δίκης διαφέρει από εκείνη της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση CIVC, όπου επρόκειτο απλώς για την αναπαραγωγή, ως μέρους της ονομασίας προϊόντος, μετάφρασης της ΠΟΠ «Champagne». Συγκεκριμένα, στην περίπτωση εκείνη, το σημείο «Champagner» (μετάφραση στη γερμανική γλώσσα της ονομασίας «Champagne») χρησιμοποιούνταν μεμονωμένα στην επίμαχη ονομασία, έστω και ακολουθούμενο από τη μνεία «Sorbet». Αντιθέτως, το επίμαχο στην κύρια δίκη σημείο απομακρύνεται αισθητά, τόσο οπτικά όσο και φωνητικά, από την ισπανική ονομασία «Champàn» λόγω της προσθήκης στην ονομασία αυτή του επιθήματος «illo».

29. Επισημαίνω, εξάλλου, ότι η εν λόγω προσθήκη φαίνεται, αντιθέτως, να καθιστά δυνατή τη διαπίστωση μεγάλης ομοιότητας –αν όχι πλήρους ταύτισης–, σε εννοιολογικό επίπεδο, μεταξύ της ονομασίας «Champagne» και του επίμαχου σημείου, εάν, όπως φαίνεται να προκύπτει από τη δικογραφία, το σημείο αυτό σημαίνει κατά λέξη «μικρή σαμπάνια» και αντιστοιχεί, σε γενικές γραμμές, στα ιταλικά στον όρο της καθομιλουμένης «champagnino» (στα γαλλικά «petit champagne»). Ο εν λόγω παράγοντας συνηγορεί, κατά τη γνώμη μου, κατά μείζονα λόγο υπέρ του ότι οι προσαπτόμενες πρακτικές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013, το οποίο, όπως θα δούμε καλύτερα στη

[23] Εάν γίνει δεκτό ότι το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1308/2013 έχει εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, οι ενέργειες του GB θα πρέπει ενδεχομένως να χαρακτηριστούν, εν μέρει, ως «άμεση εμπορική χρήση» κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης (παραδείγματος χάριν, η χρήση του σημείου «Champanillo» για την περιγραφή αφρώδους ποτού/οίνου στα καταστήματά του ή ως διακριτικό σημείο των υπηρεσιών εστίασης) και, εν μέρει, ως «έμμεση εμπορική χρήση» (παραδείγματος χάριν, η χρήση του σημείου αυτού στα διαφημιστικά μέσα και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης). Συναφώς, υπενθυμίζω ότι στη σκέψη 32 της απόφασης Scotch Whisky Association, το Δικαστήριο διευκρίνισε, όσον αφορά το άρθρο 16, στοιχείο α′, του κανονισμού 110/2008, ότι η «άμεση» χρήση σημαίνει ότι η προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη τίθεται απευθείας επί του οικείου προϊόντος ή της συσκευασίας του (ή, εάν γίνει δεκτή η χρήση για υπηρεσίες, ότι η εν λόγω ένδειξη χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό τους), ενώ η «έμμεση» χρήση προϋποθέτει ότι η εν λόγω ένδειξη περιλαμβάνεται σε συμπληρωματικά μέσα μάρκετινγκ ή ενημέρωσης, όπως είναι η διαφήμιση του προϊόντος ή έγγραφα σχετικά με αυτό. Η εν λόγω ερμηνεία μπορεί να τύχει εφαρμογής στις έννοιες της «άμεσης χρήσης» και της «έμμεσης χρήσης» κατά την έννοια του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1308/2013.

[24] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Scotch Whisky Association (σκέψη 31).

συνέχεια, καλύπτει καταστάσεις δυνάμενες να προκαλέσουν στον ενδιαφερόμενο καταναλωτή την εντύπωση ότι υφίσταται σύνδεση μεταξύ του επίμαχου σημείου και του προϊόντος που φέρει την ΠΟΠ [25].

30. Τέλος, επισημαίνω ότι το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί της ερμηνείας του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1151/2012, του οποίου το γράμμα είναι σε μεγάλο βαθμό πανομοιότυπο με εκείνο του άρθρου 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013, αναγνώρισε ότι η εν λόγω διάταξη περιέχει μια διαβάθμιση στην απαρίθμηση των απαγορευμένων ενεργειών και ότι το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 1151/2012 πρέπει κατ' ανάγκην να διακρίνεται από το πεδίο εφαρμογής των λοιπών κανόνων προστασίας των καταχωρισμένων ονομασιών και, ειδικότερα, του κανόνα του στοιχείου β′ [26]. Εντούτοις, μια υπερβολικά ευρεία ερμηνεία της έννοιας της «χρήσης» κατά το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1308/2013, η οποία περιλαμβάνει καταστάσεις στις οποίες η φερόμενη ως παράνομη πρακτική συνίσταται σε χρήση της προστατευόμενης ονομασίας κατά τρόπον που δεν αντιστοιχεί ουσιαστικά στην καταχωρισμένη ονομασία, ενέχει τον κίνδυνο να διαβρώσει τη διαχωριστική γραμμή μεταξύ των περιπτώσεων που ρυθμίζονται από την εν λόγω διάταξη και των περιπτώσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του εν λόγω κανονισμού, καθιστώντας δυσχερή τη διατήρηση πραγματικής αυτονομίας μεταξύ τους.

31. Κατόπιν των ανωτέρω διευκρινίσεων, η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, όπως οριοθετήθηκε παραπάνω, δεν παρουσιάζει, κατά τη γνώμη μου, ιδιαίτερες δυσχέρειες.

32. Συγκεκριμένα, το γράμμα του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013 αναφέρει ρητά ότι οι ΠΟΠ προστατεύονται από κάθε «κατάχρηση, απομίμηση ή [υπαινιγμό], έστω και αν αναφέρεται η πραγματική προέλευση του προϊόντος ή της *υπηρεσίας*» [27]. Δεν υπάρχει αμφιβολία, τόσο από άποψη σύνταξης όσο και από άποψη εσωτερικής λογικής συνοχής του οικείου κανόνα, ότι η διάταξη αυτή αναφέρεται στην προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας που προσδιορίζει το επίμαχο σημείο. Άλλωστε, δεν θα μπορούσε να ισχύει κάτι άλλο, όπως ορθώς επισημαίνει η Ιταλική Κυβέρνηση, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τον ορισμό που περιέχεται στο άρθρο 93, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 1308/2013, οι ΠΟΠ περιγράφουν προϊόν που αναφέρεται στο άρθρο 92, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να καταχωριστούν για υπηρεσίες.

33. Επομένως, η γραμματική ερμηνεία του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013 συνηγορεί υπέρ της προστασίας των ΠΟΠ από τις πρακτικές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ακόμη και όταν οι εν λόγω πρακτικές αφορούν υπηρεσίες.

34. Υπέρ της προσέγγισης αυτής συνηγορεί επίσης η τελολογική ερμηνεία της εν λόγω διάταξης.

35. Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι ο κανονισμός 1308/2013 συνιστά ένα μέσο της κοινής γεωργικής πολιτικής που αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στο να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να επωφελούνται τρίτοι καταχρηστικά από τη φήμη που δημιουργεί η ποιότητα των προϊόντων που καλύπτονται από γεωγραφικές ενδείξεις καταχωρισθείσες βάσει των διατάξεών του [28].

[25] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Scotch Whisky Association (σκέψη 33).

[26] Βλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, σκέψεις 24 και 25).

[27] Η υπογράμμιση δική μου.

[28] Βλ., όσον αφορά τον κανονισμό 1234/2007, αποφάσεις της 14ης Σεπτεμβρίου 2017, EUIPO κατά Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto (C-56/16 P, EU:C:2017:693, σκέψη 82), και CIVC (σκέψη 38).

36. Επομένως, το άρθρο 103, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού καθιερώνει ευρύτατη προστασία η οποία, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην πρώτη περίοδο της αιτιολογικής σκέψης 97 του ίδιου κανονισμού, προορίζεται να επεκταθεί σε όλες τις «χρήσεις που εκμεταλλεύονται τη φήμη των […] προϊόντων» τα οποία καλύπτονται από κάποια από τις ενδείξεις αυτές.

37. Ειδικότερα, το στοιχείο β′ της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου απαγορεύει κάθε πρακτική που αποσκοπεί στην αθέμιτη εκμετάλλευση της φήμης μιας ΠΟΠ (ή μιας ΠΓΕ) μέσω σύνδεσης με αυτήν.

38. Υπό τις συνθήκες αυτές, μια ερμηνεία του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013, η οποία θα καθιστούσε αδύνατη την προστασία μιας ΠΟΠ στην περίπτωση που το επίμαχο σημείο περιγράφει υπηρεσία και όχι προϊόν, όχι μόνο δεν θα ήταν συνεπής με το ευρύ πεδίο που έχει αναγνωρίσει το Δικαστήριο στην προστασία των καταχωρισμένων γεωγραφικών ενδείξεων, αλλά, όπως ορθώς επισήμανε η Ιταλική Κυβέρνηση, θα καθιστούσε αδύνατη την πλήρη επίτευξη του προστατευτικού σκοπού που διατυπώνεται στην πρώτη περίοδο της αιτιολογικής σκέψης 97 του εν λόγω κανονισμού. Πράγματι, αθέμιτη εκμετάλλευση της φήμης προϊόντος που καλύπτεται από ΠΟΠ μπορεί να επέλθει όχι μόνο στην περίπτωση που η πρακτική την οποία απαγορεύει το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013 αφορά προϊόν, αλλά και όταν αφορά υπηρεσία.

39. Συνεπώς, προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί του κανονισμού 1308/2013, η εν λόγω διάταξη πρέπει να εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις στις οποίες γίνεται υπαινιγμός της ΠΟΠ στο πλαίσιο διάθεσης υπηρεσίας. Εξάλλου, το συμπέρασμα αυτό προκύπτει σαφώς από τη δεύτερη περίοδο της αιτιολογικής σκέψης 97 του εν λόγω κανονισμού, στην οποία παραπέμπουν τόσο η CIVC όσο και η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, η οποία ορίζει ότι, «[γ]ια την προαγωγή του θεμιτού ανταγωνισμού […], η προστασία [των ΠΟΠ και των ΠΓΕ] θα πρέπει επίσης να επεκταθεί σ[τα] προϊόντα και τις υπηρεσίες που δεν καλύπτονται από τον [εν λόγω] κανονισμό, συμπεριλαμβανομένων όσων δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι των Συνθηκών»[29]. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι, όσον αφορά ειδικά τις προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης και τις προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις οίνων, η αιτιολογική σκέψη 92 του κανονισμού αυτού ενθαρρύνει την ευθυγράμμιση με τον κανονισμό 1151/2012, για τη θέσπιση ενωσιακής οριζόντιας πολιτικής για την ποιότητα. Με τη σειρά της, η αιτιολογική σκέψη 32 του κανονισμού αυτού, διευκρινίζοντας ότι «[η] προστασία των ονομασιών προέλευσης και των γεωγραφικών ενδείξεων θα πρέπει να επεκταθεί στην αθέμιτη χρήση, την απομίμηση και την επίκληση των καταχωρισμένων ονομασιών σε εμπορεύματα καθώς και σε υπηρεσίες», αναφέρεται ρητά στην ανάγκη να εξασφαλισθεί προστασία «[η οποία] θα ευθυγραμμισθεί με [αυτήν] που ισχύει για τον αμπελοοινικό τομέα».

40. Επομένως, βάσει όλων των ανωτέρω εκτιμήσεων, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να δώσει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα την απάντηση ότι το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013 έχει την έννοια ότι είναι δυνατόν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης και πράξεις κατάχρησης, απομίμησης ή υπαινιγμού ΠΟΠ που αφορούν υπηρεσίες.

41. Πριν συνεχίσω την ανάλυσή μου, θα ήθελα να διευκρινίσω, σε περίπτωση που το Δικαστήριο αποφασίσει να μην περιορίσει την απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα μόνο στην ερμηνεία του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013, ότι το ίδιο

[29] Πρόκειται για τα προϊόντα στα οποία εφαρμόζονται τα άρθρα 39 έως 44 ΣΛΕΕ σχετικά με την κοινή γεωργική πολιτική.

περιεχόμενο που προτείνω στο Δικαστήριο να προσδώσει στην εν λόγω διάταξη πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να αναγνωριστεί και στο άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού αυτού.

42. Συγκεκριμένα, αφενός, το γράμμα της εν λόγω διάταξης, αναφερόμενο σε «*κάθε* άμεση ή έμμεση εμπορική *χρήση*» [30], δεν επιτρέπει τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της σε χρήσεις που αφορούν αποκλειστικά προϊόντα, αποκλειομένων των χρήσεων που αφορούν υπηρεσίες. Επιπλέον, η εν λόγω διάταξη, διευκρινίζοντας ότι η απαγόρευση εφαρμόζεται «στον βαθμό που η χρήση αυτή εκμεταλλεύεται τη φήμη της ονομασίας προέλευσης ή της γεωγραφικής ένδειξης», τονίζει ρητά τα αποτελέσματα της χρήσης και όχι ένα συγκεκριμένο είδος της. Αφετέρου, οι ίδιες παρατηρήσεις σχετικά με τους σκοπούς του κανονισμού 1308/2013 και το εύρος της προστασίας που παρέχει στις γεωγραφικές ενδείξεις που έχουν καταχωρισθεί δυνάμει των διατάξεών του, οι οποίες εκτίθενται στα σημεία 35 και 36 των παρουσών προτάσεων, ισχύουν και για την τελολογική ερμηνεία του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του εν λόγω κανονισμού [31].

Γ. Επί του δεύτερου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

43. Με το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία είναι σκόπιμο να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν ποια είναι τα κριτήρια που πρέπει να εφαρμοστούν για να εκτιμηθεί εάν υφίσταται υπαινιγμός κατά την έννοια του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013. Ειδικότερα, το Audiencia provincial de Barcelona (περιφερειακό εφετείο Βαρκελώνης) διερωτάται ως προς τον ρόλο που πρέπει να αποδοθεί, κατά την εν λόγω εκτίμηση, στη σύγκριση μεταξύ του προϊόντος που καλύπτεται από την ΠΟΠ και του προϊόντος (ή της υπηρεσίας) για το οποίο χρησιμοποιείται το επίμαχο σημείο, καθώς και ως προς την ανάγκη να διαπιστωθεί προηγουμένως η ταυτότητα ή η ομοιότητα μεταξύ των εν λόγω προϊόντων ή η ύπαρξη άλλου είδους σύνδεσης μεταξύ αυτών (ή μεταξύ του προϊόντος ΠΟΠ και της επίμαχης υπηρεσίας).

44. Συναφώς, παρατηρώ, κατ' αρχάς, ότι, μολονότι το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 1308/2013 διευκρινίζει ότι η άμεση ή έμμεση χρήση ΠΟΠ απαγορεύεται τόσο αναφορικά με «παρόμοια προϊόντα» που δεν πληρούν την προδιαγραφή προϊόντος της ΠΟΠ (στοιχείο α′, σημείο i) όσο και στον βαθμό που η χρήση αυτή εκμεταλλεύεται τη φήμη της ΠΟΠ (στοιχείο α′, σημείο ii), εντούτοις, το στοιχείο β′ της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου δεν περιέχει καμία ένδειξη ούτε υπό την έννοια του περιορισμού της προστασίας κατά του υπαινιγμού αποκλειστικά στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα προϊόντα που προσδιορίζει η ΠΟΠ και τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες για τα οποία χρησιμοποιείται το επίμαχο σημείο είναι «συγκρίσιμα» ή «παρόμοια» ούτε υπό την έννοια της επέκτασης της εν λόγω προστασίας στις περιπτώσεις όπου το σημείο αυτό αφορά προϊόντα και/ή υπηρεσίες τα οποία δεν είναι όμοια με αυτά που φέρουν την ΠΟΠ [32]. Εξάλλου, η έννοια της «ομοιότητας μεταξύ των προϊόντων», όπως αυτή εφαρμόζεται στο δίκαιο των σημάτων [33], στην οποία φαίνεται να αναφέρεται το αιτούν

[30] Η υπογράμμιση δική μου.

[31] Βλ. απόφαση CIVC (σκέψη 31). Υπό την έννοια αυτή, η εν λόγω προστασία εκτείνεται επίσης σε ανόμοια προϊόντα· βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 12ης Ιουνίου 2007, Budějovický Budvar κατά ΓΕΕΑ – Anheuser-Busch (BUDWEISER) (T-53/04 έως T-56/04, T-58/04 και T-59/04, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2007:167, σκέψη 175).

[32] Πρβλ., αντιθέτως, απόφαση της 12ης Ιουνίου 2007, Budějovický Budvar κατά ΓΕΕΑ – Anheuser-Busch (BUD) (T-60/04 έως T-64/04, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2007:169, σκέψεις 164 έως 169, ιδίως σκέψη 166).

[33] Βλ., συναφώς, απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, Canon (C-39/97, EU:C:1998:442, σκέψη 23).

δικαστήριο, είναι άσχετη προς την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων, στην οποία, αντιθέτως, ασκεί επιρροή, όπως είδαμε, η έννοια της «συγκρισιμότητας των προϊόντων» [34], έννοια η οποία, άλλωστε, φαίνεται ότι πρέπει να ερμηνεύεται στενότερα [35].

45. Στο πλαίσιο αυτό, αντιθέτως προς ό,τι φαίνεται να υποστηρίζουν η CIVC και η Γαλλική Κυβέρνηση, εκτιμώ ότι η διευκρίνιση του Δικαστηρίου, κατά την οποία η προστασία των καταχωρισμένων ονομασιών έναντι του υπαινιγμού είναι ανεξάρτητη από τη διαπίστωση της ύπαρξης κινδύνου σύγχυσης [36], δεν είναι αποφασιστικής σημασίας προκειμένου να καθοριστεί εάν το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω προστασίας πρέπει να θεωρηθεί ότι περιορίζεται μόνο στα προϊόντα και/ή στις υπηρεσίες που είναι συγκρίσιμα με το προϊόν που φέρει την ΠΟΠ. Συγκεκριμένα, ο κίνδυνος σύγχυσης μπορεί να αποκλειστεί –για παράδειγμα, στις περιπτώσεις που προβλέπονται ρητά στο άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013, στις οποίες αναφέρεται η προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας ή στις οποίες χρησιμοποιούνται διατυπώσεις όπως «μέθοδος» ή «απομίμηση»– ακόμη και όταν τα προϊόντα που καλύπτονται από την ΠΟΠ και τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες επί των οποίων εφαρμόζεται το επίμαχο σημείο είναι πανομοιότυπα ή συγκρίσιμα.

46. Πέραν τούτου, μολονότι δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το «φυσικό», τρόπον τινά, πεδίο εφαρμογής της προστασίας των ΠΟΠ κατά του υπαινιγμού αποτελείται από περιπτώσεις στις οποίες, λόγω της ταυτότητας ή της συγκρισιμότητας των προϊόντων που φέρουν την προστατευόμενη ονομασία και των προϊόντων ή των υπηρεσιών τα οποία προσδιορίζει το επίμαχο σημείο, η χρήση του σημείου αυτού παρέχει στον δικαιούχο του τη δυνατότητα να οικειοποιηθεί τα τυπικά χαρακτηριστικά που αναγνωρίζονται στα προϊόντα με προστατευόμενη ονομασία, εντούτοις, προκύπτει, όπως είδαμε [37], από το προοίμιο του κανονισμού 1308/2013, καταφάσκεται δε με σαφήνεια στη νομολογία του Δικαστηρίου, ότι οι ΠΟΠ προστατεύονται, γενικότερα, έναντι κάθε καταχρηστικής εκμετάλλευσης της φήμης που συνδέεται με τα προϊόντα που καλύπτονται από αυτές.

47. Όπως είχα την ευκαιρία να παρατηρήσω στις προτάσεις μου στην υπόθεση Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:11, σημείο 17), η προστασία κατά του υπαινιγμού αποτελεί μορφή sui generis προστασίας που δεν συνδέεται με το κριτήριο της παραπλάνησης –που προϋποθέτει το αμφισβητούμενο, σε σχέση με την καταχωρισμένη ονομασία, σημείο να είναι σε θέση να παραπλανήσει το κοινό σχετικά με τη γεωγραφική προέλευση ή την ποιότητα του προϊόντος– και δεν μπορεί να εξομοιωθεί απλώς με προστασία από τη σύγχυση. Ο κύριος σκοπός της εντοπίζεται στην προστασία της ποιοτικής κληρονομιάς και της φήμης των καταχωρισμένων ονομασιών από πράξεις παρασιτισμού.

[34] Άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο i, του κανονισμού 1308/2013. Επισημαίνω παρεμπιπτόντως ότι παρόμοιες έννοιες, όπως, για παράδειγμα, «προϊόν του ίδιου τύπου» περιλαμβάνονται επίσης στις διατάξεις των κανονισμών της Ένωσης σχετικά με τις γεωγραφικές ενδείξεις που αφορούν τους απόλυτους λόγους απαραδέκτου των σημάτων σε περίπτωση σύγκρουσης με ΠΟΠ ή ΠΓΕ (βλ., για παράδειγμα, άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 1151/2012). Οι έννοιες αυτές ερμηνεύονται ομοιόμορφα από το Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO)· βλ. κατευθυντήριες γραμμές για την εξέταση σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Μέρος Β, Εξέταση, Τμήμα 4, Απόλυτοι λόγοι απαραδέκτου, Κεφάλαιο 10, Σήματα σε σύγκρουση με γεωγραφικές ενδείξεις, σ. 618.

[35] Βλ. απόφαση της 14ης Ιουλίου 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 και C-27/10, EU:C:2011:484, σκέψη 55). Για μια ευρύτερη ερμηνεία, όσον αφορά την έννοια του «ίδιου τύπου προϊόντος» του άρθρου 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 2081/92, απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 2017, Mengozzi κατά EUIPO – Consorzio per la tutela dell'olio extravergine di oliva toscano (TOSCORO) (T-510/15, EU:T:2017:54, σκέψη 44), κατά την οποία αρκεί το επίμαχο προϊόν να έχει ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά με το προϊόν που αποτελεί αντικείμενο της γεωγραφικής ένδειξης.

[36] Βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 4ης Μαρτίου 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, σκέψη 26), και της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 45).

[37] Βλ. σημεία 35 έως 37 των παρουσών προτάσεων.

48. Επομένως, η ύπαρξη υπαινιγμού πρέπει να εκτιμάται βάσει ειδικών κριτηρίων τα οποία συνδέονται με την προστασία που παρέχεται στις ΠΟΠ και εξυπηρετούν την επίτευξη των σκοπών της νομοθεσίας της Ένωσης σε θέματα της ποιότητας.

49. Το Δικαστήριο διευκρίνισε σταδιακά τα κριτήρια βάσει των οποίων πραγματοποιείται μια τέτοια εκτίμηση. Επομένως, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η έννοια του «υπαινιγμού» περιλαμβάνει κυρίως την περίπτωση κατά την οποία ο όρος που χρησιμοποιείται για την περιγραφή ενός προϊόντος περιλαμβάνει μέρος της καταχωρισμένης ονομασίας, κατά τρόπον ώστε ο καταναλωτής, «ενόψει του ονόματος του προϊόντος, να ανακαλεί στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο αφορά η προστατευόμενη ονομασία» [38].

50. Εντούτοις, στην απόφαση Scotch Whisky Association, αναφορικά με το άρθρο 16, στοιχείο β′, του κανονισμού 110/2008, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ούτε η ενσωμάτωση, στην επίμαχη ονομασία, μέρους μιας καταχωρισμένης ονομασίας ούτε ο εντοπισμός φωνητικής και οπτικής ομοιότητας της επίμαχης με την καταχωρισμένη ονομασία συνιστούν αναγκαίες προϋποθέσεις για να διαπιστωθεί η ύπαρξη υπαινιγμού [39]. Συγκεκριμένα, ο υπαινιγμός αυτός μπορεί να προκύψει επίσης μόνον από την «εννοιολογική συνάφεια» μεταξύ της καταχωρισμένης ονομασίας και του επίμαχου σημείου [40]. Προς τούτο, δεν αρκεί το επίμαχο στοιχείο του εν λόγω σημείου να προκαλεί στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιονδήποτε συνειρμό σχετικό με την καταχωρισμένη ονομασία ή με την οικεία γεωγραφική περιοχή. Αντιθέτως, απαιτείται «μια αρκούντως άμεση και μονοσήμαντη σχέση» μεταξύ του στοιχείου αυτού και της καταχωρισμένης ονομασίας [41].

51. Κατά το Δικαστήριο, το αποφασιστικής σημασίας κριτήριο για να διαπιστωθεί εάν υφίσταται «υπαινιγμός» μιας ΠΟΠ κατά το άρθρο 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013 και κατά τις αντίστοιχες διατάξεις των κανονισμών που διέπουν τα διάφορα συστήματα ποιότητας της Ένωσης είναι, συνεπώς, «αν ο καταναλωτής, έχοντας προ οφθαλμών την επίδικη ονομασία, ανακαλεί απευθείας στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την ΠΟΠ» [42]. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο να υφίσταται υπαινιγμός ούτε όταν το επίμαχο στοιχείο αποτελείται όχι από μια ονομασία, αλλά από εικονιστικά σημεία τα οποία, λόγω της εννοιολογικής τους συνάφειας με την καταχωρισμένη ονομασία, μπορούν να θυμίσουν απευθείας και μονοσήμαντα στον καταναλωτή τα προϊόντα που καλύπτονται από την εν λόγω ονομασία [43].

52. Ασφαλώς, οι προεκτεθείσες αρχές αναπτύχθηκαν από το Δικαστήριο όσον αφορά καταστάσεις στις οποίες τα προϊόντα που καλύπτονται από την καταχωρισμένη ονομασία και τα προϊόντα τα οποία προσδιορίζονται από το επίμαχο σημείο ήταν σε μεγάλο βαθμό συγκρίσιμα.

[38] Βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 4ης Μαρτίου 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, σκέψη 25), της 26ης Φεβρουαρίου 2008, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-132/05, EU:C:2008:117, σκέψη 44), και της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 21).

[39] Βλ. απόφαση Scotch Whisky Association (σκέψεις 46 και 49).

[40] Βλ. απόφαση Scotch Whisky Association (σκέψη 50).

[41] Βλ. απόφαση Scotch Whisky Association (σκέψη 53).

[42] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Scotch Whisky Association (σκέψη 51) και αποφάσεις της 2ας Μαΐου 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, σκέψη 20), και της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, σκέψη 26).

[43] Βλ. απόφαση της 2ας Μαΐου 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, σκέψη 21). Βλ., επίσης, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, σκέψη 27).

53. Εντούτοις, κατά τη σταδιακή θέσπιση των κριτηρίων για την εκτίμηση της ύπαρξης υπαινιγμού, το Δικαστήριο επισημαίνει, ολοένα και σαφέστερα, τη διαδικασία νοητικής σύνδεσης μεταξύ του επίμαχου σημείου και του προϊόντος που καλύπτεται από την ΠΟΠ ή την ΠΓΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η ομοιότητα μεταξύ των επίμαχων προϊόντων, τόσο ως εμπορεύματα όσο και υπό το πρίσμα της συγκεκριμένης εμφάνισής τους, θεωρήθηκε μάλλον στοιχείο για την εκτίμηση της δυνατότητας της φωνητικής και οπτικής ομοιότητας, καθώς και της εννοιολογικής συνάφειας που εντοπίζονται μεταξύ των αντιπαρατιθέμενων σημείων να προκαλέσουν την αναγκαία νοητική σύνδεση παρά ως προϋπόθεση για τη διαπίστωση της ύπαρξης υπαινιγμού[44].

54. Γενικότερα, όπως είχα την ευκαιρία να επισημάνω στις προτάσεις μου στην υπόθεση Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego[45], από τη νομολογία του Δικαστηρίου[46] προκύπτει ότι η ανάλυση περί της ύπαρξης υπαινιγμού πρέπει να λαμβάνει υπόψη οποιαδήποτε σιωπηρή ή ρητή αναφορά στην καταχωρισμένη ονομασία, είτε πρόκειται για λεκτικά είτε για εικονιστικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ετικέτα του συμβατικού προϊόντος[47] ή εμφανίζονται στη συσκευασία του είτε πρόκειται για στοιχεία που αφορούν τη μορφή ή την παρουσίαση στο κοινό αυτού του προϊόντος[48]. Η ανάλυση αυτή πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη την ταυτότητα ή τον βαθμό ομοιότητας μεταξύ των επίδικων προϊόντων και τον τρόπο διάθεσής τους στην αγορά, επίσης όσον αφορά τους αντίστοιχους διαύλους πωλήσεων, καθώς και τα στοιχεία που καθιστούν δυνατή τη διαπίστωση της σκοπιμότητας της αναφοράς στο προϊόν που καλύπτεται από την προστατευόμενη ονομασία ή, αντίστροφα, του τυχαίου χαρακτήρα της. Ως εκ τούτου, η διαπίστωση της ύπαρξης υπαινιγμού προκύπτει από την εκτίμηση ενός συνόλου ενδείξεων, χωρίς ωστόσο η ύπαρξη ή η απουσία τέτοιων ενδείξεων, να συνεπάγεται αφ' εαυτής ότι μπορεί να διαπιστωθεί ή να αποκλεισθεί η ύπαρξη υπαινιγμού.

55. Βάσει των προεκτεθέντων, εκτιμώ ότι η ταυτότητα ή η συγκρισιμότητα μεταξύ του προϊόντος που καλύπτεται από ΠΟΠ ή ΠΓΕ και του προϊόντος (ή της υπηρεσίας) που προσδιορίζεται από το επίμαχο σημείο ή μεταξύ του πρώτου και ενός συστατικού που χαρακτηρίζει το δεύτερο[49] δεν συνιστά στοιχείο που πρέπει να εκτιμηθεί προκαταρκτικώς προκειμένου να αποκλειστεί εκ των προτέρων το ενδεχόμενο ύπαρξης υπαινιγμού κατά την έννοια του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1308/2013.

56. Εντούτοις, η ταυτότητα ή συγκρισιμότητα αυτού του είδους ή η απουσία της συνιστά στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί, στο πλαίσιο εξέτασης του συνόλου των κρίσιμων περιστάσεων, εάν στοιχειοθετείται in concreto τέτοιος υπαινιγμός. Συνεπώς, το γεγονός ότι τα προϊόντα αυτά έχουν κοινά αντικειμενικά χαρακτηριστικά, ότι καταναλώνονται υπό όμοιες περιστάσεις ή ότι υφίσταται οπτική αναλογία μεταξύ τους, αλλά και ότι είναι

44 Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψεις 33 και 35).

45 C-614/17 (EU:C:2019:11, σημείο 29).

46 Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 4ης Μαρτίου 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, σκέψεις 27 και 28), της 26ης Φεβρουαρίου 2008, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-132/05, EU:C:2008:117, σκέψεις 46 και 47), της 14ης Ιουλίου 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 και C-27/10, EU:C:2011:484, σκέψη 57), και της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψεις 33, 35, 37).

47 Πρόκειται για προϊόντα που δεν καλύπτονται από προστατευόμενη ονομασία ή γεωγραφική ένδειξη.

48 Συναφώς, υπενθυμίζω ότι στην απόφαση της 2ας Μαΐου 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, σκέψη 27), το Δικαστήριο διευκρίνισε, όσον αφορά το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως δ', του κανονισμού 510/2006, ότι η διαβάθμιση στην απαρίθμηση των παράνομων ενεργειών που περιέχει η διάταξη αυτή αφορά τη φύση των απαγορευμένων ενεργειών και όχι τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να διαπιστωθεί εάν πρόκειται για τη μία ή την άλλη περίπτωση.

49 Πρόκειται για την περίπτωση που τέθηκε υπόψιν του Δικαστηρίου στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση CIVC, στην οποία παραπέμπει εμμέσως το αιτούν δικαστήριο με τη διατύπωση του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος.

ανταγωνιστικά ή συμπληρωματικά[50], αποτελεί κρίσιμο στοιχείο εκτίμησης, όπως και, στην περίπτωση που το επίμαχο σημείο αφορά υπηρεσία, το γεγονός ότι η υπηρεσία αυτή συνδέεται με τη διανομή του προϊόντος που καλύπτεται από την καταχωρισμένη ονομασία ή με τη διανομή πανομοιότυπου ή συγκρίσιμου προϊόντος.

57. Λαμβανομένων υπόψη των ερωτημάτων του αιτούντος δικαστηρίου, πρέπει επίσης να παρασχεθούν ορισμένες διευκρινίσεις σχετικά με την έννοια του ενδιαφερόμενου καταναλωτή στο πλαίσιο της διατύπωσης κρίσεων περί υπαινιγμού, καθώς και σχετικά με τη «δυνατότητα διαβάθμισης» του υπαινιγμού. Στη συνέχεια, θα παρασχεθούν ορισμένα στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης των αρχών που εκτέθηκαν ανωτέρω.

1. Επί του ενδιαφερόμενου κοινού

58. Δεδομένου ότι, όπως είδαμε, η διαπίστωση ύπαρξης υπαινιγμού που απαγορεύεται από το άρθρο 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013 δεν απαιτεί να αποδειχθεί η ύπαρξη κινδύνου σύγχυσης, το ενδιαφερόμενο κοινό, του οποίου η αντίληψη είναι κρίσιμη προκειμένου να εκτιμηθεί εάν το επίμαχο σημείο μπορεί να προκαλέσει μη νόμιμη σύνδεση με την καταχωρισμένη ονομασία, δεν αποτελείται, αντιθέτως προς ό,τι φαίνεται να έκρινε το Juzgado mercantil de Barcelona (εμποροδικείο Βαρκελώνης) στην απόφαση κατά της οποίας ασκήθηκε έφεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, μόνον από τον κύκλο των προσώπων για τα οποία προορίζονται τα προϊόντα που προσδιορίζονται από την εν λόγω ονομασία.

59. Ειδικότερα, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών προστασίας του θεμιτού ανταγωνισμού και προστασίας του καταναλωτή, οι οποίοι επιδιώκονται με τις διατάξεις προστασίας των ΠΟΠ και των ΠΓΕ, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι, στο πλαίσιο διατύπωσης κρίσεων περί της ύπαρξης υπαινιγμού των εν λόγω ονομασιών, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να αναφερθεί στην αντίληψη του «μέσου καταναλωτή ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος»[51] και ότι, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης εξασφάλισης αποτελεσματικής και ομοιόμορφης προστασίας των εν λόγω ονομασιών στο σύνολο του εδάφους της Ένωσης, η έννοια αυτή αφορά τον Ευρωπαίο καταναλωτή[52] και όχι μόνον, όπως εσφαλμένα φαίνεται να ισχυρίζεται ο GB, τον καταναλωτή του κράτους μέλους εντός του οποίου παρασκευάζεται το προϊόν (ή παρέχεται η υπηρεσία) το οποίο φέρεται ότι προκαλεί υπαινιγμό της καταχωρισμένης ονομασίας[53].

2. Επί της «δυνατότητας διαβάθμισης» του υπαινιγμού

60. Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται στη δυνατότητα διαβάθμισης του «κινδύνου υπαινιγμού», ιδίως υπό το πρίσμα της σύγκρισης μεταξύ των προϊόντων των οποίων γίνεται υπαινιγμός και των προϊόντων και υπηρεσιών τα οποία προκαλούν υπαινιγμούς, και στη δυνατότητα αποκλεισμού από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013 των περιπτώσεων στις οποίες ο κίνδυνος αυτός είναι ισχνός ή ασήμαντος.

[50] Πρβλ. απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 37).

[51] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψεις 22 έως 26).

[52] Βλ. αποφάσεις της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 27), και της 2ας Μαΐου 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, σκέψεις 47 έως 50)· βλ., επίσης, απόφαση Scotch Whisky Association (σκέψη 59).

[53] Βλ. απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 27).

61. Συναφώς, διευκρίνισα ήδη ανωτέρω ότι η εκτίμηση που πρέπει να διεξαχθεί κατ' εφαρμογήν της εν λόγω διάταξης πρέπει να πραγματοποιηθεί υπό το πρίσμα του συνόλου των κρίσιμων παραγόντων, στους οποίους περιλαμβάνεται επίσης η συγκρισιμότητα μεταξύ των επίμαχων προϊόντων (ή μεταξύ των προϊόντων που φέρουν την καταχωρισμένη ονομασία και της υπηρεσίας που προσδιορίζεται από το επίμαχο σημείο), χωρίς, ωστόσο, από την απουσία ή τον χαμηλό βαθμό της συγκρισιμότητας αυτής να συνάγεται ότι αποκλείεται αυτομάτως η ύπαρξη υπαινιγμού.

62. Πέραν τούτου, εάν το εθνικό δικαστήριο στο οποίο εναπόκειται να προβεί στην εν λόγω εκτίμηση [54], στηριζόμενο στην αναμενόμενη αντίδραση του καταναλωτή [55], καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο καταναλωτής, έχοντας προ οφθαλμών το επίμαχο σημείο, «ανακαλεί απευθείας στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς», το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την καταχωρισμένη ονομασία, η χρήση του εν λόγω σημείου εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013. Εάν, αντιθέτως, κατά το εθνικό δικαστήριο, δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί ένας τέτοιος συνειρμός, πρέπει να θεωρηθεί ότι αποκλείεται η ύπαρξη υπαινιγμού κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης.

63. Ως εκ τούτου, η έννοια του «υπαινιγμού» δεν επιδέχεται διαβάθμιση. Το Δικαστήριο οριοθέτησε την εν λόγω έννοια με την απόφαση Scotch Whisky, στην οποία, όπως υπενθύμισα ήδη στο σημείο 50 των παρουσών προτάσεων, διευκρίνισε ότι μόνον όταν υφίσταται «μια αρκούντως άμεση και μονοσήμαντη σχέση» [56] μεταξύ του επίμαχου σημείου και της καταχωρισμένης ονομασίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι στοιχειοθετείται η εν λόγω έννοια [57]. Ελλείψει τέτοιας «ειδικής» σχέσης, ακόμη και στην περίπτωση που γίνεται αναφορά στην καταχωρισμένη ονομασία και τα επίμαχα προϊόντα είναι συγκρίσιμα, η ύπαρξη υπαινιγμού πρέπει να αποκλειστεί.

3. Εφαρμογή στις περιστάσεις της υπόθεσης της κύριας δίκης

64. Μολονότι, όπως προανέφερα, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί επί της υπόθεσης που υποβλήθηκε στην κρίση του με βάση το σύνολο των προεκτεθέντων στοιχείων, εντούτοις, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, μπορεί ενδεχομένως να παράσχει διευκρινίσεις που θα καθοδηγήσουν το εθνικό δικαστήριο κατά την έκδοση της αποφάσεώς του [58].

65. Σε περίπτωση που, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρόκειται να διαπιστωθεί κατά πόσον υφίσταται υπαινιγμός όσον αφορά τη χρήση ονομασίας, το εθνικό δικαστήριο θα πρέπει, σύμφωνα με την προμνησθείσα νομολογία, να λάβει υπόψη την ενδεχόμενη ενσωμάτωση, στη

[54] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 31).

[55] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 22).

[56] Όπως επισήμανα στις προτάσεις μου στην υπόθεση Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:11, σημείο 19), κατά τη γνώμη μου, η θεμελίωση μιας τέτοιας σχέσης έγκειται στην αμεσότητα (η γνωστική διαδικασία συνδέσεως δεν πρέπει να συνιστά πολύπλοκη εκ νέου επεξεργασία πληροφοριών) και στην ένταση (η νοητική σύνδεση με την εικόνα του προϊόντος που καλύπτεται από την καταχωρισμένη ονομασία πρέπει να είναι αρκούντως έντονη) της απόκρισης του καταναλωτή στο αντιληπτικό ερέθισμα.

[57] Βλ. απόφαση Scotch Whisky Association (σκέψη 53).

[58] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

βαλλόμενη ονομασία, μέρους μιας καταχωρισμένης ονομασίας, τη φωνητική ή οπτική ομοιότητα της βαλλόμενης ονομασίας με την καταχωρισμένη ονομασία[59], ή ακόμη την εννοιολογική συνάφεια μεταξύ των προερχόμενων από διαφορετικές γλώσσες αντιπαρατιθέμενων όρων[60].

66. Υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης της κύριας δίκης, η ΠΟΠ «Champagne», υπό τη μορφή υπό την οποία καταχωρίστηκε, ενσωματώθηκε εν μέρει στην επίμαχη ονομασία. Αντιθέτως, η μετάφραση της εν λόγω ΠΟΠ στην ισπανική γλώσσα («Champàn») αποτέλεσε αντικείμενο πλήρους ενσωμάτωσης (εξαιρουμένου του τονισμού). Επομένως, προκύπτει σημαντική ομοιότητα, τόσο οπτική όσο και φωνητική, μεταξύ των δύο ονομασιών, λαμβανομένης υπόψη τόσο της μορφής υπό την οποία καταχωρίστηκε η ΠΟΠ «Champagne» όσο και της μετάφρασης της εν λόγω ονομασίας στην ισπανική γλώσσα. Από εννοιολογικής απόψεως, όπως είχα την ευκαιρία να υπογραμμίσω, φαίνεται να υφίσταται άμεση σχέση με το προϊόν που καλύπτεται από την ΠΟΠ «Champagne», εφόσον –όπως φαίνεται, αλλά εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να επιβεβαιώσει– στα ισπανικά ο όρος «Champanillo» σημαίνει κυριολεκτικά «μικρή σαμπάνια».

67. Όσον αφορά τα στοιχεία που δεν σχετίζονται με τη σύγκριση των αντιπαρατιθέμενων ονομασιών, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει, κατ' αρχάς, να λάβει υπόψη τη σχέση που υφίσταται μεταξύ του προϊόντος που καλύπτεται από την ΠΟΠ Champagne και της υπηρεσίας που προσδιορίζεται από το επίμαχο σημείο, σχέση η οποία φαίνεται ότι δύσκολα μπορεί να αμφισβητηθεί, καθόσον πρόκειται για υπηρεσίες εστίασης, ήτοι υπηρεσίες που μπορούν να συνδεθούν άμεσα με την εμπορία σαμπάνιας ή «συγκρίσιμων» προϊόντων. Η ένταση της εν λόγω σχέσης θα πρέπει να εκτιμηθεί διαπιστώνοντας εάν, όπως φαίνεται να συμβαίνει εν προκειμένω, η πώληση σαμπάνιας ή ποτών του ίδιου τύπου δεν είναι ασυνήθης ούτε στον τομέα της εστίασης στον οποίο δραστηριοποιείται ο GB[61].

68. Ένα άλλο στοιχείο το οποίο θα πρέπει να λάβει υπόψη το αιτούν δικαστήριο κατά την εκτίμησή του είναι το γεγονός ότι η επίμαχη ονομασία συνοδεύεται, στις αφίσες και στα διαφημιστικά μηνύματα που χρησιμοποιεί ο GB, από μία εικόνα στην οποία απεικονίζονται δύο κολονάτα ποτήρια (τα οποία χρησιμοποιούνται κατά κανόνα για την κατανάλωση σαμπάνιας), περιέχουν αφρώδες ποτό και διασταυρώνονται αναπαριστώντας πρόποση. Παρά το κόκκινο χρώμα του ποτού, με την εν λόγω απεικόνιση αποτυπώνεται αδιαμφισβήτητα το ενδεχόμενο υπαινιγμού τόσο του προϊόντος που καλύπτεται από την ΠΟΠ «Champagne» όσο και των περιστάσεων που συνδέονται κατά κανόνα με την κατανάλωσή του.

69. Τέλος, μολονότι ο εκ προθέσεως χαρακτήρας της συμπεριφοράς δεν απαιτείται προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη υπαινιγμού κατά την έννοια του άρθρου 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013[62], εντούτοις, συνιστά στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο του εν λόγω ελέγχου[63]. Πάντως, το σύνολο των προαναφερθέντων παραγόντων –

[59] Βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 4ης Μαρτίου 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, σκέψεις 25 και 27), της 26ης Φεβρουαρίου 2008, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-132/05, EU:C:2008:117, σκέψεις 46 έως 48), και της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, σκέψη 26).

[60] Βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2008, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-132/05, EU:C:2008:117, σκέψη 47), και της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, σκέψη 26)· βλ., επίσης, απόφαση Scotch Whisky Association (σκέψη 50).

[61] Επισημαίνω ότι στις απαντήσεις του στα ερωτήματα του Δικαστηρίου, ο GB περιγράφει ότι η δραστηριότητα εστίασης που ασκεί επικεντρώνεται σε εδέσματα κατάλληλα για ταχεία κατανάλωση και απέχει από την «αίσθηση πολυτέλειας και γοήτρου» που προσδίδει η CIVC στην ΠΟΠ την οποία υποστηρίζει.

[62] Πρβλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα F. G. Jacobs στην υπόθεση Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1998:614, σημείο 33).

[63] Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα F. G. Jacobs στην υπόθεση Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1998:614, σημείο 35) και προτάσεις μου στην υπόθεση Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:11, σημείο 29) και στην υπόθεση Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:730, σημείο 45).

συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας, κατά το παρελθόν, στα καταστήματα που προσδιορίζονται από το επίμαχο σημείο, αφρώδους οίνου υπό την ίδια ονομασία CHAMPANILLO–, εξεταζόμενο σφαιρικώς, φαίνεται μάλλον να συνηγορεί υπέρ του μη τυχαίου χαρακτήρα της αναφοράς στην ΠΟΠ «Champagne».

70. Εν κατακλείδι, υπό την επιφύλαξη του ελέγχου στον οποίο πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, κλίνω, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που προκύπτουν από τη δικογραφία, προς την εκτίμηση ότι έχοντας προ οφθαλμών το σημείο «Champanillo», όπως χρησιμοποιείται από τον GB για τον προσδιορισμό και τη διαφήμιση των υπηρεσιών εστίασης που παρέχει, ο μέσος Ευρωπαίος καταναλωτής ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, ανακαλεί απευθείας στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το προϊόν το οποίο νομίμως φέρει την ΠΟΠ «Champagne» και ότι, ως εκ τούτου, στοιχειοθετείται υπαινιγμός που απαγορεύεται από το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013.

4. Προτάσεις επί του δεύτερου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

71. Βάσει όλων των ανωτέρω εκτιμήσεων, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα ότι προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υφίσταται υπαινιγμός ΠΟΠ κατά την έννοια του άρθρου 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013, δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί προηγουμένως ότι το προϊόν που καλύπτεται από την ΠΟΠ και το προϊόν ή η υπηρεσία που προσδιορίζεται από το επίμαχο σημείο είναι πανομοιότυπα ή συγκρίσιμα ή ότι το προϊόν αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ των συστατικών του, το προϊόν που καλύπτεται από την ΠΟΠ. Εντούτοις, η ταυτότητα ή συγκρισιμότητα αυτού του είδους ή η απουσία της συνιστά στοιχείο που πρέπει να λάβει υπόψη το εθνικό δικαστήριο, σε συνδυασμό με κάθε άλλο κρίσιμο στοιχείο, προκειμένου να εκτιμήσει εάν υφίσταται υπαινιγμός κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης.

Δ. Επί του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

72. Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, το Audiencia provincial de Barcelona (περιφερειακό εφετείο Βαρκελώνης) ερωτά κατ' ουσίαν το Δικαστήριο εάν η προστασία έναντι του υπαινιγμού που προβλέπεται στο άρθρο 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013 απαιτεί τη διαπίστωση της ύπαρξης αθέμιτου ανταγωνισμού.

73. Όπως προαναφέρθηκε, η προστασία των καταχωρισμένων ονομασιών που προβλέπει η νομοθεσία της Ένωσης στον τομέα της ποιότητας ανταποκρίνεται σε ειδικά κριτήρια τα οποία εξυπηρετούν την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει η εν λόγω νομοθεσία[64]. Τα κριτήρια αυτά απαριθμούνται εξαντλητικά στις διατάξεις που ρυθμίζουν τις διάφορες περιπτώσεις προσβολής των καταχωρισμένων ονομασιών οι οποίες περιλαμβάνονται στους τομεακούς και οριζόντιους κανονισμούς για τη θέσπιση της εν λόγω νομοθεσίας[65]. Επιπλέον, οι εν λόγω διατάξεις πρέπει να εφαρμόζονται ομοιόμορφα στο σύνολο του εδάφους της Ένωσης.

[64] Βλ. ιδίως, όσον αφορά την αυτοτέλεια της ρύθμισης των γεωγραφικών ονομασιών σε σχέση με εκείνη των σημάτων, προτάσεις μου στην υπόθεση Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:730, σημείο 29).

[65] Πρβλ. σημείο 16 των παρουσών προτάσεων και εκεί μνημονευόμενη νομολογία.

74. Ειδικότερα, όσον αφορά την προστασία των καταχωρισμένων ονομασιών έναντι του υπαινιγμού, από τις απαντήσεις που δόθηκαν στα τρία πρώτα προδικαστικά ερωτήματα προκύπτει ότι η εν λόγω προστασία δεν προϋποθέτει τη διαπίστωση ούτε της ύπαρξης σχέσης ανταγωνισμού μεταξύ των προϊόντων που καλύπτονται από την καταχωρισμένη ονομασία και των προϊόντων ή των υπηρεσιών για τα οποία χρησιμοποιείται το επίμαχο σημείο ή της ύπαρξης κινδύνου σύγχυσης εκ μέρους του καταναλωτή σε σχέση με τα εν λόγω προϊόντα και/ή τις υπηρεσίες ούτε του εκ προθέσεως χαρακτήρα των ενεργειών που μπορούν να προκαλέσουν υπαινιγμό.

75. Συνεπώς, μολονότι, όπως επισήμανε η Επιτροπή, δεν αποκλείεται η ίδια συμπεριφορά να συνιστά παράλληλα πρακτική που απαγορεύεται από το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013 και πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού κατά το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης είναι ευρύτερο και δεν περιορίζεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η συμπεριφορά αυτή εκδηλώνεται από ανταγωνιστή.

76. Ως εκ τούτου, προτείνω να δοθεί στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι η προστασία έναντι του υπαινιγμού που προβλέπεται στο άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013 δεν περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η πρακτική που προκαλεί υπαινιγμό συνιστά πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού κατά τις σχετικές διατάξεις του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου.

IV. Πρόταση

77. Βάσει όλων των ανωτέρω εκτιμήσεων, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Audiencia provincial de Barcelona (περιφερειακό εφετείο Βαρκελώνης, Ισπανία) ως εξής:

Το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων, έχει την έννοια ότι είναι δυνατόν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης και πράξεις κατάχρησης, απομίμησης ή υπαινιγμού ΠΟΠ που αφορούν υπηρεσίες.

Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υφίσταται υπαινιγμός προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης κατά την έννοια του άρθρου 103, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013, δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί προηγουμένως ότι το προϊόν που φέρει την εν λόγω ονομασία και το προϊόν ή η υπηρεσία που προσδιορίζεται από το επίμαχο σημείο είναι πανομοιότυπα ή συγκρίσιμα ή ότι το προϊόν αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ των συστατικών του, το προϊόν που φέρει την προστατευόμενη ονομασία προέλευσης. Εντούτοις, η ταυτότητα ή συγκρισιμότητα αυτού του είδους ή η απουσία της συνιστά στοιχείο που πρέπει να λάβει υπόψη το εθνικό δικαστήριο, σε συνδυασμό με κάθε άλλο κρίσιμο στοιχείο, προκειμένου να εκτιμήσει εάν υφίσταται υπαινιγμός κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης.

Η προστασία έναντι του υπαινιγμού που προβλέπεται στο άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1308/2013 δεν περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η πρακτική που προκαλεί υπαινιγμό συνιστά πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού κατά τις σχετικές διατάξεις του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου.